

عنوان	مروری بر لایحه مالیات بر ارزش افزوده و اصلاحات پیشنهادی کمیسیون اقتصادی مجلس
سخنران	دکتر علی مروی (عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی و مدیر گروه اقتصاد سیاسی اندیشکده مطالعات حاکمیت دانشگاه صنعتی شریف)
اعضای پنل	محمد محمودی، احمد غفارزاده، محمود تولائی، محمد مسیحی
تاریخ برگزاری: ۱۳۹۷/۰۸/۲۰	

مالیات بر ارزش افزوده از منظر حکمرانی یکی از بهترین و مدرن ترین انواع مالیات است و در بیشتر کشورهای دنیا رواج دارد. در ایران پس از تصویب شورای نگهبان در سال ۱۳۸۷، قانون مالیات بر ارزش افزوده برای اجرای آزمایشی به مدت پنج سال ابلاغ شد و پس از انقضای مدت آزمایشی هر ساله تمدید شده است. اما این قانون در مرحله اجرا با کاستی‌هایی مواجه بوده و مشکلاتی را برای فعالان اقتصادی رقم زده است.

برای پوشش خلاءهای موجود در قانون فعلی، دولت لایحه‌ای را تدوین و تقدیم مجلس کرده است. در این لایحه تعاریف مورد نیاز با شفافیت بیشتری آورده شده و به مشکلات اصنافی مانند پیمانکاران توجه شده است. همچنین تغییراتی جزئی مانند کاهش نرخ مالیات بر ارزش افزوده فروش طلا از ۹ به ۳ درصد و رفع ابهامات فعالیت‌های اقتصادی در مناطق آزاد، منظور شده است.

کارشناسان مرکز پژوهش‌های مجلس پس از بررسی دریافته‌اند که اصلاحات پیشنهادی در این لایحه برای بهبود وضعیت اجرای مالیات بر ارزش افزوده کافی نیست و لایحه در مورد آسیب‌های شناسایی شده توسط کارشناسان سکوت کرده است. اولین آسیب، رواج شیوه سنتی ممیز محوری در مالیات ستانی ارزش افزوده است که برای مثال می‌تواند راه رد دفاتر مؤدی مالیاتی و طلب کردن مبالغی برای عدم رد آن توسط ممیز مالیاتی را هموار کند. برای رفع کاستی‌های این روش پیشنهاد شده است که پارادایم حاکم بر مالیات ستانی تغییر کند و مبنای سحت عملکرد مالیاتی مؤدی قرار گیرد. در این بین، سازمان امور مالیاتی باید برای کشف بخش غیر رسمی اقتصاد و اثبات تخلف مالیاتی مؤدیان از اطلاعات دستگاه‌های تولیدکننده داده و روش‌های داده‌کاوی استفاده نماید. برای این منظور پیشنهاد شده است که برای شفافیت فعالیت‌های اقتصادی و استمرار نظام یکپارچه اطلاعات مالیاتی، پایگاه اطلاعات هویتی، عملکردی و دارایی مؤدیان مالیاتی شامل مواردی نظیر اطلاعات مالی، پولی و اعتباری، معاملاتی، سرمایه‌ای و ملکی اشخاص حقیقی و حقوقی در سازمان امور مالیاتی ایجاد شود و همچنین صندوق‌های مکانیزه فروش برای ثبت اطلاعات در اختیار فعالان اقتصادی قرار گیرد.

دومین پیشنهاد، تشکیل شورای سیاست‌گذاری و راهبری نظام مالیاتی است تا رابطه درآمدها و هزینه‌های دولت را تنظیم و قوانین را اصلاح کند و بدین ترتیب حوزه سیاست‌گذاری و اجرای مالیات تفکیک شود. (این پیشنهاد در کمیسیون اقتصادی مجلس تصویب نشد).

پیشنهاد سوم اصلاح دادرسی مالیاتی است. در موارد وقوع اختلاف بین مؤدی مالیاتی و دستگاه مالیات‌ستان به شکایت مؤدی نزد هیئت حل اختلاف رسیدگی می‌شود. از آنجا که اداره جلسات این هیئت بر عهده سازمان امور مالیاتی است و نماینده مؤدی نیز باید توسط سازمان تایید شود احتمال رسیدن به عدالت پایین خواهد آمد. بنابراین

پیشنهاد شده است که ریاست دادگاه را قاضی بر عهده بگیرد و انشاء رای توسط نماینده سازمان (نماینده بند ۲) صورت پذیرد. همچنین پیشنهاد شده است که مؤدی بتواند شخصی را از طرف خود (نماینده بند ۳) و به تأیید دادستان معرفی کند.

خلاصه برخی از نظرات اعضای پنل و حاضران در جلسه:

- پیشنهاد صدور مجوز فعالیت ارائه دهندگان خدمات مالیاتی برای کمک به تعامل مؤدیان و سازمان امور مالیاتی.
- پیشنهاد مطالعه درباره نظام مالیات غیرمتمرکز.
- به دلیل امکان عدم همکاری مناسب سایر دستگاه‌ها برای در اختیار قرار دادن اطلاعات، کارکرد مناسب سامانه (پایگاه اطلاعات هویتی، عملکردی و دارایی مؤدیان مالیاتی) با ریسک بالایی همراه است.
- باید فرهنگ مالیات از زیان اجتماعی به هزینه اجتماعی تبدیل شود.
- در مالیات‌ستانی باید به چرخه‌های تجاری توجه شود تا مالیات در نظام تولید و اشتغال خلی ایجاد نکند.
- مالیات یک مقوله بین رشته‌ای است و باید از جنبه‌های مختلف به آن پرداخت.
- در شرایط تورمی مؤدیان مالیاتی تمایل به اطلاع دادرسی دارند و جریمه‌های مالیاتی نیز از این امر جلوگیری نمی‌کنند و باید به سوی کوتاه شدن مدت دادرسی مالیاتی گام برداشت.